

Méhészeti Közlöny

AZ ERDÉLYRÉSZI MÉHÉSZ-EGYLET SZAKKÖZLÖNYE.

MEGJELENIK MINDEN HÓ 1-ÉN.

A lap szellemi részét érdeklő közlemények a „Méhészeti Közlöny“ szerkesztőségéhez czimzendők:

Kolozsvár, Bástya-utca, 9. szám.
Reclamatíok-, hirdetésekre vonatkozó megkeresések *Wieder* József főtitkárhoz intézendők (Hosszu-utca 22.), a pénzküldemények: *Biró* Gyula egyleti pénztárnokhoz intézendők Kolozsvárt (Nagy-utca 44. szám).

Rendes tagok 2 frt (4 korona), körít tagok 1 frt (2 korona) tagsági díjért a „Méhészeti Közlöny“-t is kapják.

Hirdetés díja: garmond soronként 8 kr. (16 fillér). Egy egész oldal: 3 frt (6 korona). Fél oldal: 1 frt 50 kr. (3 korona). Egyleti tagok, éves és féléves hirdetőik 25% leengedésben részesülnek.

A kéziratokat nem adjuk vissza.

Olvasóinkhoz!

A »Méhészeti Közlöny« 1898. januártól fogva szerkesztőt cserél.

Más irányu elfoglaltatásom annyira igénybeveszi minden időmet, hogy a nagy felelősséggel járó szerkesztői teendőket többé nem végezhetem s így kénytelen vagyok visszavonulni.

Megnyugvással teszem azonban ezt, mert utódom *Bálint Sándor* dr. ur lesz, kinek neve sokkal ösmertebb a tudományos és méhészeti szakirodalomban; sokkal jobban ösmerik őt lapunk olvasói is, mintsem ajánlanom kellene.

Fogadják őszinte hálás köszönetemet lapuok t. munkatársai, kik e lapot egy évtizedre terjedő szerkesztésem alatt szivesek voltak támogatni s munkásságukkal nemcsak megkönnyebbitették terhes feladatomat, hanem erős támaszaim voltak ama törekvésemben, hogy közlönyünket irodalmi nívaura emeljem s egyben kielégithessem olvasóink igényeit.

Kérem önöket, hogy lapunkat s evvel a méhészeti ügyét is, sziveskedjenek jövőre is támogatni.

Bodor László.

A méhészeti szakoktatás kérdéséhez.

Többször foglalkozott már a szaksajtó az okszerű méhészet terjedésében eddig tapasztalt lassu menet okaival és nem egy szakértő adott immár kifejezést abbéli véleményének, hogy az ez irányu szakoktatás tarthatatlan alapokon nyugszik, hogy azon változtatni kell, ha az óhajtott eredményt el akarják érni; mert tanítóképezdei szakoktatás valóban csak illuzorius, a vándortanítói intézmény pedig, úgy a mint az jelenleg fennáll, czélt tévesztett és kár azért tovább anyagi áldozatokat hozni.

Sajnos, a földmivelésügyi miniszter még eddig nem tűzhetne napirendre e kérdés megoldását. De örömünkre szolgál, hogy a közoktatásügyi minister is belátta a kérdés fontosságát és annak tényekben is kifejezést adott.

A gazdasági ismétlő iskola szervezésére vonatkozó 60.764 számu rendelet értelmében, az ismétlő iskola növendékei, a második és harmadik évben rendszeres méhészeti oktatásban részesülnek, sőt az arról is utasítást ad, hogy a mennyiben lehet, már az *első* évben be kell mutatni a *gyakorlati* kezelést, hogy a méhészkedéshez kedvet kapjanak a növendékek.

Eme üdvös intézkedéshez nagy reményeket fűzünk; ha ugyan a végrehajtás meg fog felelni a rendelkezés intenióinak. Mert ha az ismétlő iskola növendékei nemcsak kedvet kapnak a méhészkedéshez, hanem, abba szakszerűleg be is vezetettnek: nemcsak *méhészmunkásokat* fogunk kapni, a kiket méhesek mellé alkalmazhatunk, a mi jelenleg, mondhatjuk teljesen hiányzik s e miatt egy jó kereketforrástól el van zárva a földmives osztály, — hanem az ismétlő iskolában szerzett elméleti és gyakorlati ismereteket *saját méhesében* is igenjól fogja értékesíteni a tanuló. Miután pedig a rendelet 1. pontja értelmében, minden község, melyben a lakosság tulnyomó része gazdálkodással foglalkozik s melyben több tanítóval bíró elemi iskola, vagy több iskola van — *köteles* a gazdasági ismétlő iskolát felállítani: a gazdasági ismétlő iskolák száma kétségen kívül oly nagy lesz, hogy ebben a tekintetben semmi kívánnivaló fenn nem marad.

Ámde nem elég az üdvösségre, ha beállitjuk a gazdasági ismétlő iskolákat. Gondoskodnunk kell *alkalmas tanítókról* is. Méhészeti szakoktatásunk mai rendszere mellett pedig ez a kívánság

elérhetetlen, mert nincsenek szakképzett tanítóink, minthogy a tanítóképezdék növendékeinek nem igen van alkalmuk, hogy különösen a gyakorlati téren elegendő ösmeretet szerezhessenek.

De még ezt sem tartjuk elegendőnek, ha a méhészeti oktatástól eredményt akarunk várni. Szükségesnek tartanók azt is és pedig *feltétlenül*, hogy mindenik ismétlő iskola mellett méhes is legyen, egy-két kas méhhel. Erre vonatkozólag a miniszteri rendelet nem intézkedik, de úgy véljük, hogy a szemléleti oktatás fontosságával indokolva volna az az aránylag csekély kiadás, a mit a méhek beszerzése igényelne.

Simay L. Tivadar.

A méhek téli nyugalma.*

(Befejező közlemény.)

Néhány év előtt éles viták tárgyát képezte a német szaklapokban, hogy vajjon a meleg vagy a hideg teelés fele-e meg jobban a méhek természetének és különösen, hogy lehetnek-e az igen meleg kaptárak már csak azért is okai a rosz teelésnek, mert a lehülést egyáltalán meg nem engedik; minthogy pedig a vita eldöntetlen maradt, nem csak jogunk van, de kötelességünk is, hogy hozzá szóljunk.

A kérdést Krasicki vette fel, Dzierzon és Schönfeld pedig, voltak a szóvivők, de szólottak a vitához mind a két részről mások is.

Dzierzon a meleg teelés mellett volt, azt vitatván, hogy bármily melegtartó legyen is a kaptár, nem lehet oka a rosz teelésnek: sőt, hogy nem is lehet a méheket tulmelegen beteleltetni; Schönfeld ellenben, abból indulva ki, hogy az állatok testi hőmérséklete akarattuktól független és a melegvérü állatoknál, de a méheknél, mint családoknál is csak szűkebb határok között ingadozik: azt állította, hogy oly lakások, a melyek nem engedik a hőt alább szállani, mint a melynél a méhek tevékenysége már megindul, teelés tekintetéből károsak is lehetnek.

Schönfeld érvelései — be kell ismernünk — oly élénk látszatával bírnak a valóságnak, hogy alkalmasak a gondolkozó ember megnyerésére is, de azért mégsem állanak feltétlenül, mert téves

* Mutatványul a „Méh és Világa“ czimü munkából.

feltevésekből indulnak ki, a mennyiben abszolút melegtartó kaptár nincsen, a méhek testi hőmérséklete pedig jóval tágabb határok között ingadozik, mint a melegvérű állatoké; hanem mégis igaza van valamiben, a vitát tehát az egyik vagy másik részre egészen eldönteni nem lehet.

Ha ugy tesszük fel a kérdést, hogy: lehet-e a kaptár melegtartósága oka a rossz telelésnek, — feltéve, hogy terjedelme arányban áll a népség tömegével, — Dzierzonnak van igaza, mert ha volna is oly melegtartó lakás, mely éppen semmi kihülést meg nem engedne, a repülő lyukon át és pedig — mint tudjuk — annál inkább hül a kaptár, minél nagyobb benne a meleg.

De már csak abban az esetben is, ha lakás szűk és a méhek meg vannak szorulva, Schönfeldnek kell igazat adnunk, mert ily körülmények között nem lehet a lehülés oly gyors, hogy a hő mindig azon a fokon álljon, mely a telelő méhek nyugalmlára való tekintetből legkivánatosabb.

Igy áll a dolog a telelés első időszakára nézve; a második időszakban azonban, midőn a méheknek vizre égető szükségük van. — különösen, ha azt kívülről be nem szerezhetik, — a nagyon melegtartó lakásokban csak ugy telelhetnek jól a méhek, ha vizet adunk neki, különben célirányosabbak oly kaptárak, a melyeknek falai legalább annyira lehülnek, hogy valami csapadék képződik rajtuk, a miből a méhek vizet merithetnek.

Ha azonban az értelemben vesszük a kérdést, melyben a vitához szóllók nagyrésze vette, vagyis: hogy valjon a tulmeleg vagy a hideg telelés károsabb-e a méhekre? -- csak ugy lesz igaza Dzierzonnak, ha a méhek egyszersmind röpködhetnek vagy legalább szellőztethetik lahásaikat, ellenkező esetben szintén Schönfeld részére kell a vitát eldöntenünk, mert — ide nem értve a rendkívül szigorú teleket — a hidegen telelő méhek csak többet fogyasztanak, a melegen telelők azonban e mellett sok mindenféle bajnak vannak kitéve, sőt — mint ezt az igen melegtartó többes kaptárokban és pavillonokban sokan tapasztalták — gyakran el is pusztulnak.

A mi azonban a kérdés elbírálásánál szintén igen fontos, az, hogy a hideg telelés következményei — még ha károsok volnának is — többnyire már csak a tél vége felé jelentkeznek, a mi

dön könnyebb a méheken segíteni; míg ellenkezőleg, az igen melegen telelő méhek nyugtalansága, röpködése, esetleg megizzadása igen hamar, gyakran már a tél elejével bekövetkezik és ha a lakás gyorsan le nem hűthető, rövid néhány nap alatt tönkre tehetik magukat, mert lehütődés céljából lakásaik elé sem feketnek ki mindég, minthogy sokszor 10--15 fokon áll a hige, a mi néhány percz alatt megdermesztené őket.

Végre: bár tagadhatlan, hogy a hidegen telelő méhek nagyobb fogyasztása is oka lehet annak, hogy korábban kezdjék a fiasítást, bizonyos az is, hogy a mit szorosán összehuzódott méhek fiasíthatnak, sem igen sok, sem rájuk nézve nagyon káros nem lehet; a melegen telelőknél azonban oly terjedelmet ölthet a fészek, hogy nemcsak temérdek mézet pazarolnak el a fiasításra, hanem megszorulnak viz dolgában is és pedig néha oly annyira, hogy nem törődve életükkel, röpködni kezdenek, ha pedig vizet kapnak a röpködés ugyan megszűnik, de még nagyobb baj, az idő előtt való tulszaporodás következik be, a mi már nem egy melegen telelő családot juttatott tönkre.

Szóval: éghajlatunk alatt szükséges ugyan, hogy nagyobb hidegek ellen oltalmat nyerjenek a méhek; ha azonban csak a hideg vagy tulmeleg telelés között volna választásunk: habozás nélkül választjuk a higeget, mert a megbízhatóbb határozottan ez.

Sötér Kálmán.

A méhek betegségeiről.

I.

A fiasítás-rothadás.

A haszonméhészet egyik legnagyobb s eddigelő még mindig győztes ellensége a fiasítás-rothadás (költésceuyv, ragadós költés-rothadás, méhpestis.)

Nálunk, hála a gondviselésnek, nem oly gyakori nagymértékben való jelentkezése, mint pl. Ausztráliában, vagy Észak-Amerikában, hol gyakran egész méhesekeket teszen tönkre. Ebben azonban része van minden esetre a nagymérvü rabló-gazdálkodásnak is; amit úgy kell értenünk, hogy vannak méhészek, (főleg Amerikában) kik egy nyáron szeretnének meggazdagodni a méhészetből,

holott ez tudvalevőleg csak több év folytán lehetséges. Az ilyen méhészek azután úgy el sanyargatják méheiket, hogy a fejlődő fiasítást fődetlenül s étlenül kénytelenek hagyni, a mely elpusztulva rothadásnak indul. Ez által megadják a talajt a bakteriumok útján terjedő járványos, ragadós betegségnek. Pedig erre nem is kell oly igen előkészíteni a viszonyokat a méhesben, mert már a méhek rendes (normális) családi élete olyan, hogy a legjobb meleg ágyként szerepel az ilyen contagiosus betegség számára. Tömöten élnek együtt s a kaptárokban éppen a kellő magas hőmérsék van elegendő nedvességgel párosulva egész nyáron. Nemcsak az álcákat, hanem egymást is etetik a beleikből szájukon át kiömlesztett többkevesebbé jól megemésztett, de bélnedvvel minden esetre kevert tápanyaggal. Innét van az, hogy a hová egyszer befészkelte magát a ragály, oly nehéz kipsztitani.

A fiasítás-rothadás különben egyáltalán nem modern betegség. Volt vele baja már az ősrégi méhészeknek is. Arisztoteles is megemlékszik a méhek bűdös betegségéről, mely minden valószínűség szerint a fiasítás rothadás volt. ¹⁾

Feltűnő, hogy Észak-Afrikában (Algir, Tunisz, Egyiptom), nem fordul elő (legalább eddigelő). Eddigi ismereteink alapján azt mondhatnánk, hogy európai (?) betegség, s innét terjedt el Észak-Amerikába s onnét Ausztráliába, hol szintén nagy pusztításokat végez. No de itt könnyű a bajt kiheverni, mert Ausztráliában nincs tél s s egy éven át egy családot könnyűszerrel lehet 20–30-ra, sőt állítólag még többre is szaporítani.

A fiasítás-rothadás — mint neve is mutatja — abban áll, hogy a fiasítás 2–3 napos korától kezdve a befödött bábokig elrothad. *Telhat egyformán támadja meg az álcákat a hímporral való cte-tés előtt és után is.* A megtámadott álcák gyöngén sárgás színűekké válnak vagy szürke foltok jelennek meg rajtuk. A kór előhaladtával összeesnek a sejt fenekén alaktalan tömeggé, mely először fehér, sárgás vagy szürke színű, csakhamar azonban sötét barna lesz. Ebben az állapotban az anyag ragadós és nyúlós. Ezután az időjárástól függőleg rövidebb vagy hosszabb idő alatt

¹⁾ A fiasítás-rothadás történelméről bővebbet lásd: Sötér K. A méh és viága 1000–1016 lapjain.

sötét, kávébarna kéregg \acute{e} száradnak össze s a sejtfenekhez oly erősen tapadnak oda, hogy a méhek rendszeren nem is próbálják meg az odaszáradt hullamaradékot eltávolítani, mert a sejtfal is vele szakadna Hanem inkább lerágnák a sejtfalakat, s új sejteket építenek, vagy még azt is megteszik, hogy mézet raknak rá, ez által öntudatlanul conserválván a betegséget máskorra.

Ha az álcák csak bebábozódás után rothadnak el, akkor a fődél közepét rendszeren kilyukasztják a bennt fejlődő gázok, melyek eltávozása után a fődél behorpad, megtartván a közepén lévő nyílást. Ha egyes esetekben a fődél nem is lyukad ki, (mert eléggé likacsos lévén, a gázok eltávozhatnak), de behorpad és sokkal sötétebb színű, mint az ép bábok fölött.

Kezdetben csakis erről lehet megtudni a betegség jelenlétét. Később már szagja is elárulja, mely undorító, dohos, rothadó hús szagára emlékeztető.

A milyen mértékben terjed a kór, oly mértékben szüntetik be — végül teljesen is — a méhek a külső munkát s mindinkább csak a szellőztetéssel foglalkoznak.

Némelykor kivándorolnak, ha ezt nem teszik s kellő időben segély nem érkezik, tönkre megy az egész család.

A ragály megjelenése igen különböző időben történhetik. Legtöbbnyire nyáron jelentkezik, ritkábban tavasszal. Tavasszal úgy mondják a fiasítás meghülés következtében elpusztul, rothadásnak indul s kiűt a költésrothadás. De ez nem áll, mert a fiasításrothadás csak akkor lép föi, ha jelen van a *Bacillus alvei*, a ragályt okozó bacillus. Az ilyen pusztulásnak indult álcák csak jó tenyésztői, de nem okozói a betegségnek, mert a legtöbb esetben az így elpusztult álcák beszáradnak, a méhek kihordják s nincs fiasításrothadás.

A költésenyv(edés)nek »jó indulatu« és »rossz indulatu« vagyis ragadós fajtáját szokás megkülönböztetni.

A »jó indulatunak« jellemző tulajdonsága, hogy csak a nyílt (még fődetlen) fiasítást támadja meg; a rothadó álcák nem válnak nyúlós, ragadós anyaggá; nem tapadnak hozzá a sejt falához, a méhek tehát kihordhatják, a mit tényleg meg is tesznek. Ez a fajtája nem ölt nagyobb mérveket s rendszeren magától szünik meg. Azok az esetek, melyeket ilyen czímen irtak le, valószínűleg egy

sem volt fiasítás rothadás, hanem csak kihülés vagy más ok miatt pusztultak el az álczák.

A fiasítás rothadást okozó bakteriumról a *Bacillus alvei*ről első biztos adatunk 1868-ból származik. Dr. Preuss ugyanis ebben az évben terjesztette a költés-rothadásra vonatkozó vizsgálatai eredményeit a német-osztrák-magyar méhészek darmstadti vándorgyűlése elé. Ő azonban csak annyit tudott konstatálni, hogy a betegség oka egy alsóbbrendű gomba, melyet ő Mikrokokkusnak nevezett. Preuss halála után Schönfeld tiszteletes ur s vele csaknem egyidejűleg a nagy nevű angol méhészeti író Cheshire vizsgálatai derítették ki végérvényesen a dolog miben létének s a fölfedezett bacillus *Bacillus alvei* nevet nyert. Cheshire vizsgálataiból azonban még az is kitűnt — és ez a tény a kór gyógykezelésénél szerfölött fontos — hogy nemcsak az álczák vannak inficiálva, hanem a kifejlődött méhek is, sőt az anyaméh oly mértékben, hogy a lerakásra kész petékben már benne van a bacillus. Tehát a fiatal álca magával hozza a világra a betegség csiráját. Innét van, hogy már 2 napos álczák is pusztulnak.

Ha *Bacillus alvei*ből gelatin culturát készítünk, vagy főtt burgonyán tenyészttjük, nyulós, ragadós anyag képződik, mely gyöngén alkalikus vegyhatású és a fiasítás rothadás büüzére emlékeztető szagja van. Az ilyen culturákat szabad levegőre helyezve, csakhamar a rothadás bakteriumai telepednek beléjük, elpusztítván minden szerves anyagot.

A *Bacillus alvei* igen szívós természetű. Észak-Amerikában megfagyasztották 35° F.-nál (= körülbelül 40° C.), a mi elég tekintélyes hideg. Kiengedés után észrevehetően nem vesztett erejéből. Kisebb fagynak többszörösen kitették minden káros utóhatás nélkül a *Bacillus*ra vonatkozólag.

Gyógyítása.

1. Tartsunk mindig jó erős családokat, különösen tavasszal. Ez a legelső föltétel a baj elháríthatására.

2. A legnagyobb kiméletlenséggel kell eljárni olyan méhészekkel szemben, kik a telepükön kiütött ragályos betegséget el akarják titkolni, vagy az ilyen betegséggel inficiált kaptárokat, mézet, lépeket stb., stb., kellő desinficiálás nélkül használják vagy épen tovább adják.

Itt már szükséges a fiasításrothadásról intézkedő törvény. Észak-Amerika több államában nemcsak törvény van, hanem államilag kinevezett foulbrood Inspector a is kinek joga van szükség esetén egész méhészetet fölégetni, rendőrség igénybevételével is. Németországban, pl. Mecklenburg herezegségben 16 §-ból álló törvényt hoztak tavaly a költésrothadás kezelésére nézve.

3. Ha már kiütött a ragály, akkor mindenekelőtt a Lichten-thäler-féle eljárást kell foganatosítani. Szerinte a Bacillus legnagyobb ellensége a méhek mérgében található hangyasav, mely t. i. erős desiniciens. — Ha már most a méhek minden tekintetben rendezett viszonyok között élnek, akkor a legtöbb esetben ők maradnak győztesek. Ha azonban a család életének egyensulya megzavartatik, akkor a betegség marad felül a küzdelemben. Ilyenkor távolítsuk el 32 napra az összes fiasítást, szorítsuk a fészket annyira össze, hogy újabb fiasítás, ezen idő alatt, lehetetlenné legyen téve. Tápláljuk őket dúsan, a mit nyáron a jó hordás pótolhat. Ezen kívül az anyát okvetetlen helyettesítsük ép családból származóval.

Más orvossága számtalan van. Mert az összes desinficiáló vagy annak tartott szereket megpróbálták s a legtöbbet mint jó orvosságot irták. be. Igen, mert sok esetben a betegség csak szórványos lévén, a járványokhoz hasonlóan magától elmúlt s nem tudván a járvány megszűnésének tulajdonképeni okát, ráfogták az épen alkalmazott orvosságra, holott az szegény egészen ártatlan volt a dologban. Így keletkezett az a sok csalahatatlantul — *(nem)* gyógyító orvosság a fiasításrothadás ellen. Ez az eredménytelenség az oka aztán annak a másik végletnek, hogy sokan egyedül a méhcsaládnak kaptárostól, mindenestől való megégetését tartják egyedül jó orvosságnak. Annyi bizonyos, hogy ez legradikálisabb. De azért new jó nagyon sietni vele, mert okszerűen járva el, el lehet fojtani a kórt, ha van még elég kijáró méh.

A sok eljárás közül csak azokat említjük föl, melyek az eddigi kísérletek alapján általánosabb elismerésben részesülnek.

Ilyen a Hilbert-féle salicylsav-gőzökkel való kezelés. A salicylsav-gőzöket Bertrand-féle füstölővel (fumigator) vezetjük be a kaptárba és pedig vagy kora reggel vagy estve, mikor a méhek otthon vannak. A gőzölés alatt a méhmenőkét nem szükséges el-

zárni. A kaptárban az olyan helyeket, a hová nem érünk a fumi-
gator csővével, a következő folyadékkal mossuk meg:

Salicylsav 28·5 gr.

Szóda-Borax 28·5 gr.

Lágy (folyó) víz 2¹/₄ liter.

Minden kaptár 4--6-szor gőzölendő meg 6 naponként. A
méhek minden második este a következő keverékkel etetendők.

200 cc. sziruphoz (illetőleg higmézhez) 30—50 cseppet adunk
a következő oldatból.

Kristályos salicylsav 28·5 gr.

Tiszta 96°/₁₀₀-os Alkohol 228 gr.

Az ilyen beteg családoktól elvett mézet gyorsan jól föl kell
főzni s a *beteg családok etetésére* felhasználni a fentt irt módon. Eladni,
vagy más egészséges családnak beadni nem tanássonos ugy sem.

Azon méhesben, hol a betegség föllépett, *az összes* családok
igy etetendők a betegség tartama alatt.

Az összes eszközök és a méhész kezei munka után salicylsav
oldattal gondosan desinficiálandók.

BCU Cluj / Central University Iuliu Hațieganu Cluj **Bálint Sándor dr.**

Öngyilkos méhesalád.

Különös jelenséget tapasztaltam ez idén tavasszal, a melyet
azonban idő hiányában közölni reá nem étem.

Még tavaly azaz 1896. év május hó végén szereztem egy
utórajt, a mely valahonnan megszökött és egy igen magas jegenyé-
fán megtelepedett. Az illető megtaláló meg is érdemelte borraivaló-
ját, mert oly magasan még nem is láttam rajt letelepedni. Tekintve,
hogy az anya még fiatal, bár terméketlen volt, reászántam maga-
mat a gyengécske utóraj megvételére. Némi segítség mellett telelő-
képes lett, népe ugyan elegendő volt, de mézét pótolni kellett.

Kiváncsian vártam a tavaszt, hogy ez az idegen család miként
válík be? A tavaszi átvizsgáláskor rendbe volt, méze elegendő,
népe kissé megfogyott, a fiasítás szépen megindult. Ezen család
közeliében más nem volt, szinte egymagába állott. Többi méheim
kezdték szépen gyarapodni, a mint t. i. az időjárás megengedte,
mert a tavasz módfelett kedvezőtlen volt; az idegen méhesalád
azonban nemhogy gyarapodott volna, hanem állandóan fogyott. A

mint egy kissé verőfényes idő volt a többi alig győzte a vizet hordani, emennél meg azt észleltem, hogy a mely méh visszatérőben a kaptárdeszkájára szállt, azt az őrállók rögtön megcsipték és a földön keringéltek vele. Azon hiszemben voltam, hogy rablók támadtak reá, a két birkozó méhet szétválasztottam s ime mindkettő ugyancsak a röpdeszékára szállt s most már mindkettőt el-martak. Később hazajött egy virágpormal megrakott méh, hát csak azt is leölték; akárhány méh csak visszaszállt egyet sem engedtek a kaptárba visszamenni, csupán ha az idő hüvös lett és a röplyukat a méhmenökét nem őrizték. A kijáró méhek mind üres gyomorral jöttek ki; ha a méhcsaládot elzártam, más méh ezen kaptárnál nem jelentkezett; tehát rablás nem volt. Szagositóval is próbáltam a békét helyreállítani, de nem ért az se semmit. Május közepére annyira megfogyott a népe, hogy alig volt 100 munkás a szép, nagyatermett és nagyreményű annya körül, méze volt bőven 3 klg. Kénytelen voltam ezen összeférhetlen méheket nemző anyát elpusztítani.

A legelső himpor legelő a méhesben.

Észlelhette azt minden méhésztárs, hogy a méheknél csak akkor indul meg tulajdonképpen a bő fiasítás, ha a virágokról virágpormal bőven hordani kezdenek. Igaz ugyan, hogy akárhányszor január végén is találtam egy-egy tenyérnyi nagyságu lépet költéssel megrakva, ámde ez mind csak olyan erőltetése a méhcsaládnak. A mint azonban megindul teszem a nyár-, fűzfák virágzása, s ha az idő is kedvez a méheknek, akkor fognak csak igazan hozzá a fiasításhoz.

Nem csoda, ha ezen méhészt úgy, másik amugy óhajt méheink segíteni. Akár hányan próbálták már a lisztetetést. E tárgyról beszélgettem a bélabányai főerdőőrrel, ki igen érdemes és buzgó méhészt s az elmondotta, hogy ő a lisztetetésnél jobbat ismer. Még pedig tavasszal szed ő fészé bodzavirágot (a fái bodzáról), ezt ő felfűzi fűzerekbe és a méhesét tele aggatja vele. Ott is marad az érintetlen tavaszt nyíltáig. Ha jó az idő s a méhek kirepülnek, de virágpormal a szabadban nem találhatnak, úgy mind megrohanja a bodzavirágot, bár egészen kiaszott s gyönyörűen szednek himpormal lábcskáikra. Ezt a mesterséges legelőt akkor hagyják abba, ha annál jobbat találhatnak.

Tessék utána kísérni!

Valló János.

A méhészet barátaihoz!

Beállt ugyan a méh pihenésének időszaka, de nem az igaz méhészé. Most az idő a méhészet ügyét előmozdítani, az érdeklődést felkelteni, ismereteket terjeszteni, hogy mentől többen részesülhessenek a méhészet áldásában és hasznában. Itt az idő, a hosszú esték, midőn az emberek társaságokba verődnek; mindenfelé megindult azon törekvés, hogy ezen kínálkozó alkalmat a közönség mulattatva oktatására fel kell használni. A földmivelési minister mindenfelé megindította a földmivelők téli oktatását, az utolsó kis falucskában is meg lesz a mód tanulságosat hallani. Világos, hogy a nagyobb községek, a városok sem maradhatnak és nem is maradnak el ezen áldásos működésben.

Máris halljuk, olvassuk, hogy itt-ott tartattak oktató, tanulságos előadások — csak a méhészetnek nem akadt még pártolója!

Rajta, tisztelt méhésztársaim, álljunk mi a sorompóba, huzditsuk a közönséget a méhészkedésre, terjesszük a szükséges ismereteket, legyünk szószólói a méz hasznos voltának és irtsuk a méhészet felől elterjedt balvéleményeket. Ezen áldásos működésünknek is mi vesszük hasznát első sorban, mert egy kis mézkóstolóval egybekötve, ily módon teremthetünk mézfogyasztó közönséget.

A közelmúlt napokban alkalmunk volt hallani egy igyekező méhésznek estvéli előadását oly városi közönség részére, mely nem méhész. Természetes, hogy méhészeknek inkább a méhészeti teendőkről kell beszélni.

Közöljük az előadást azon hő kívánsággal, hogy mentől több követője legyen!

Philiseus.

A méhtenyésztés mint gazdasági mellékfoglalkozás, kellőképp méltatva nincs, arra csak amugy félvállról tekintenek s különben jeles gazdák a méhészettel foglalkozni meg sem kísérlenek.

Hogy mily csekély mértékben van a méhészet elterjedve, azt láthatjuk.

Igaz ugyan, hogy ez is tetemes haladás a multhoz képest, mindazonáltal még sem olyan az, mint a minőt a gazdaság is, a méhtenyésztés is megérdemelne.

Mindenekelőtt tartozom kifejteni, miért is érdemes a méhészet a felkarolásra? Mentől okszerűbben gazdálkodunk, annál na-

gyobb a kárunk, ha nem méhészkedünk. A méhnek igen fontos hivatása van, ki van szabva rendeltetése a természet csodás háztartásában.

A kert és mező virága nem a mi szemünk gyönyörködtetésére pompázik annyiféle színben. Az ezerféle növény, bimbó nászruháját, szirmainak bársonyát, egyedül hú lovagja, a zümmögő bogárka kedvéért ölti fel; nemcsak a szindús ruha, hanem a szerteáradó virággillat csak csalogató — méhünk számára is. Ha a virág észrevétlen nem marad, meg is jutalmazza hív látogatóját a kicsi sziv legnagyobb gyönyörével: ez édes nektárral. Hiszen régen írta meg Göethe: *Ein Blume bloch so von Boden hervor, war früh gesprossset im lieblichen Flor, da kam ein Bienchen und naschte fein, die müssen wohl beide für einander sein.*

A mit a költő ekként sejtett, be is van bizonyítva. Köztudomásu, hogy a virágnak két főszerve van: a termőszál és a porzószervek; ha a termőszálra a porzón fejlődő virágpór nem juthat: a virág meddő marad, gyümölcse, magja nem képződik. Vannak növények, melyeken a porzószervek és a termőszálak külön más-más virágban vannak, habár ugyanazon növényen pl. a mogyoró, uborka stb.-nél. Vannak ismét más növények, melyeknek termő virágai, meg a porzó virágok, más-más növényen vannak, sokszor távol egymástól. Még ha ugyanazon virágban van a termőszál, meg a porzó is, még ez esetben is csak akkor lesz több, erőteljesebb és kitejlődöttebb mag, vagy gyümölcs, ha a termékenyítő por ugyanazon fajú növény, de más virágból került a termőszálra. Akárhány virágban megfigyelhetjük, hogy a természet mintegy lehetlenné teszi a virág saját termőjével való beporozását, habár a porzószál közvetlen mellette vagy felette van, még pedig az által, hogy a termőszál már teljesen érett s a termékenyítő porra vár; ámde a porzószálon a por még éretlen és burokjában el van zárva; vagy ugy is van, hogy a port tartalmazó burok szétpattant, pora kihullott rég, mikor még a termő fejletlen, éretlen volt.

Mi hordja át a virág termékenyítő porát sokszor jó messze is? Némely növénynek megteszi a szél, ámde a növények nagy részénél egyedül a rovarok a virágpór szállítói. Mentől intenzivebb a gazzálkodás és mentől nagyobb súlyt helyezünk arra, hogy a

kalászosokon kívül más hasznotadó növényeket termesszünk, ha a takarmánytermelés, a kertészet s a gyümölcstenyésztésre is gondot fordítunk, annál fontosabb a gazdára nézve, hogy a méhészettrő, meg ne felejtkezzék. Hiába trágyázza pl. a jeles pomologus kertjét a legdusabban; hiába szaporítja és ülteti a legkiválóbb fajokat és hiába idomítja a csemetéket remek művészettel, hogy ugyszólván odaparan solja a virágbimbót a csupasz galyra, ha a rovarvilág hasznos példányait kertjéből kitiltja.

Való, hogy a méheken kívül más rovarok is teljesítik a virágok termékenyítését, hanem a vadméhek, pöszöczök stb.-nek nincs gondozója, de annál több pusztítója. Fészkeiket az eke kiszántja, az áttelelőket az egerek, a madarak a hosszú télen át annyira kipusztítják, hogy számuk vajmi kevés a teljesítendő feladathoz képest. A legkedvezőbb esetben is, a legnagyobb virágzás idejéig nem szaporodhatnak el annyira, hogy a méhet nélkülözhetővé tehetnék.

Midőn az ausztraliai telepítők gyümölcsfákat ültettek, hiába vártak bőtermést. Évek multak és mentől több volt a gyümölcsös, annál inkább terjedt azon nézet, hogy az ausztraliai klíma vagy talaj a gyümölcstenyésztésnek nem való, mert a bővirágzás dacára gyümölcs alig termett. A mint azonban méhcsaládokat hozattak oda és méhészkedni kezdettek, a meddig a méhek csak röpkedhettek, volt gyümölcsstermés akár csak Európában. Azóta a méhészet amott rohamosan elterjedt és a mezei gazdálkodás szintén jövedelmező ágává vált.

Angliában pedig egy tábla baltaczim vetést két egyenlő részre osztva, az egyiket oly fátýolszövevvel takarták be, melyen át az eső, napsugár átmehetett, de a rovarok nem; a másik része szabadon maradt. Az előbbi részen alig termett valami, a szabadon állón pedig a termés majd 3 hectoliter volt.

Egy híres természettudós a herefélékkel kísérletezett hasonló módon. 100 fő fehérherén termett 2290 csiraképes mag, mert a méhek a virágokat szabadon bujhatták; a tüllel elzárt 20 tövön egyetlen egy csiraképes mag sem termett. Ugyanazon eredménye volt a várás (hájas) herével tett kísérleteinek.

A ceyloni vanilla-termelők a virágok beporozását, illetve termékenyítését nagy költséggel napszámosokkal végeztették. A mint

a méheket amott is meghonosították, az a napszámosok tökéletlen munkáját sokkal jobban és olcsóbban végzi.

Mindeme példák kézzel fogható módon igazolják, hogy mily jelentékeny a méhészet ezen indirekt haszna és mennyire óhajtható volna, hogy épugy jeles gazdáink, mint gazdasági egyleteink a méhtenyésztést is figyelmökre érdemesítsék és terjedéséhez legalább valamivel hozzájárulnának.

Az egyszerű földmives is kíváncsvá lesz, ha méheket szerzett, azok valóban csudálatos együttműködésére. Olyan különös jelenségeket tapasztal, melyek figyelmét, érdeklődését annyira felköltik, hogy gondolkozni, kutatni kezd; a méheket megkedveli és szabad idejében méheit szemlélgeti, abban szórakozást talál. Keresi az alkalmat, hogy a méhek felől valamit hallhasson, olvashasson és ilyen módon a tanulságos olvasgatásra rászokik.

Általában tapasztalhatjuk azt, hogy még azon méhész is, kinek mivelődni alkalmá soha sem volt, az a méhek tenyésztése által mintegy buzdítást nyer a méh jeles tulajdonságainak követésére, csak némi fogékonysága legyen a jó, a szép és nemes iránt.

A méh hazája, családja javáért életét bátran feláldozza; az élelme után járó méh soha senkit sem bánt, s ha valami idegen tárgyat észrevesz, a legnagyobb sietséggel menekül. A méhestől távol a méhtől félni okunk nincs. A minő békés és szinte gyáva hazájtól távol, ép olyan vakmerő a méhes közelében és nincs mód őket megfélemlíteni. Állat, ember csak futás által menekedhetik támadásaik elől, ha elég oktan volt őket felingerelni. A méh szorgalma felől mindenki hallott, ki méhet nem is látott, de épen olyan takarékos, rendszerető. A méhek fiaikhoz a legnagyobb gondal ragaszkodnak, ugyszintén szülőikhez.

Ki tagadhatná ezen apró rovar elragadó példájának hatását, kivált ha azt naponként szemléli? Teljes igaza van Reaumurnek, hogy minden kíváncsiság és tudásvágy nélkül kellene születnünk, ha látván a kis méhet, nem óhajtanánk behatolni a titokba, hogyan mivelhet az oly csogadolgokat. Ki népünk életét ismeri, az belátja azt is, hogy a méhészet terjedésének mily nagy szüksége van a mai korban.

Vannak és lesznek, kik a méhészet ama hasznát, hogy a méhek a növény virágait megtermékenyítik, méltányolni nem tudják, kiknek a

mezei gazdálkodás poeizise irányában érzékük nincs és a méhészet erkölcsnemesítő hatása felől közvetlen tapasztalataik sincsenek és csak az anyagi haszon, a jövedelmezőség előtt meghajolnak.

Természetes, hogy a méhek is ott fejthetik ki nagy szorgalmukat, a hol van honnan és mit gyűjteni; a nagy városokban a sok ház és utcza mind legelőjüket kevesbiti, itt tehát a hely kevésbé kedvező a méhészetre. A földmívelést üzö kisebb városok és faluk a méhészetre alkalmasak; egész vidékiünk felette kedvező a méhtenyészésre, hiszen ezen területen a méhcsaládok száma 10 év alatt megkétszerezedett

Mielőtt a méhészet jövedelmezőségét tovább fejtegetném, ki kell jelentenem, hogy mai nap azt nevezzük méhtenyésztésnek, a midőn a gazda méheivel törődik is. Nem elngendő egy néhány méhcsaládot, mondjuk méhkast, beszerezni, hanem azon csekély időt, fáradságot alig igénylő gondozást tőlök sajnálni nem szabad, a mit okszerű méhészkedésnek neveznek. A mondott feltétel alatt jó lélekkel állithatom, hogy minden egyes életképes méhcsalád évenként 10 klg. mézmennyiséget fog adni felesleg, azaz évi haszonképen. Ezen állítasomat tények igazolják. Jóval nagyobb eredményt értek el vidékiünk majd minden járásában nemcsak intelligens tisztviselők, nagy- és kisbirtokosok, plebánosok és tanítók, hanem a mi figyelemreméltó: egyszerű, sokszor irni-olvasni nem tudó földmívelők is.

Említett méhészeteknek jövedelmező voltáról számszerinti kimutatást be nem mutathatok, hanem szolgáljon adatul egy teljesen megfelelő vidék méhészetének ezen adata; egy 608 frtnyi kiadással berendezett okszerű méhészet a jövedelmet adó 3. évtől kezdve 300—600 frtnyi évi hasznot nyújtott, úgy, hogy 10 év alatt készpénzben és gyarapodásban 2406 frtot adott, a mi fehá 50—100 % nyi jövedelemnek megfelel.

Igen természetes, hogy nemcsak a befektetési tőke, hanem a reáfordított munkadíj is számításba veendő, ámde a méhészet azon szerencsés helyzetben van, hogy pl. 10—20 méhcsaládból álló méhészetekben az igénybe veendő idő és munka alig áll egy pár naphól. A kisebb gazda vagy földmívelő a méhészeti tennivalókat, egynek kivételével, akkor végezheti, midőn másfelé elfoglalva nincs, a végzett munka, a reáfordított csekély idő számításba nem jöhet.

A munkadíj csak az esetben jön számításba, ha a méhészet már a középszerűn tulmegy; több száz vagy ezer méhcsaládból áll, mely esetben természetesen már külön személyzet gondolzza a méhest

Ebből meggyőződhetünk, hogy az okszerű méhtenyésztés bátran vetekedhetik a mezei gazdálkodás bármely más ágával s mindenki, ki a méhészetet gazda létére nem pártolja, nemcsak a közjó, hanem saját érdeke ellen vét.

Elég sajnós, hogy nálunk nemcsak a méhet, hanem, a mi szintén fontos, a mézet sem becsüljük meg érdeme szerint. A méhek a virágokban található édes anyagot, a nektárt egybegyűjtik, sűrűsítve és némileg átalakítva, szípjukon át, a sejtekbe öntik. Nehogy a méz változzék, a méhek azt a sejtekben viasszal teljesen elzárják, bepecsételik. Ha a mézet a sejtekből, a lépből kiolvasztják, miképpen régen cselekedtek, a méz elveszti tulajdonkép való ízét és illatát s minden méz viaszlépszagúvá lesz. Ezen lépszag akkor is előtűnik, ha a mézet sejtestől fogyasztjuk. Megesik azonban az is, hogy ilyen módon élvezve a mézet, egyes idegen alkatrészek, nevezetesen: virágpór a legnagyobb vigyázat mellett is a mézbe keveredik, a mi aztán soknál kellemetlen utóhatású lesz, kivált ki a mézet mohón enni szokja.

Mai nap tehát nemcsak azért, hogy a méh munkáján könnyítsünk, hanem, hogy főleg a mézet oly módon nyerhessük, hogy abban aztán semminemű idegen anyag hozzá ne keveredjék és az eredeti színe, illata és íze megmaradjon, a mézes sejtekből vagy lépből oly gép segítségével hajtjuk ki a mézet, mely forgása által a mézet a sejtől mintegy kiönti, a lépet pedig sértetlen és üresen újra a méheknek visszaadjuk. Ily uton nyerjük a tiszta, minden idegen anyagtól ment pergetett mézet, mely a valóságos méz minden jó tulajdonságával bír. A pergetett méz a szerint, hogy minő virágból ered, más-más színű, illatu és izü is. Az akáczmész pl. világos, a hárs- és takarmányfüvek méze már sárgás, a fenyőfa méze barnás, a pohánkáé már sötétes. A méz eredetének, a virágnak illata mindannyiszor észrevehető. A méz néha megjegecedik (ikrás lesz).

A tiszta, vagyis pergetett méznek igen nagy a tápláló ereje, a cukorral össze sem hasonlítható. A cukor ugyanis, mint olyan emészthetlen. A gyomor nedvei a cukrot előbb átalakítani kény-

telenek, hogy táplálékul szolgálhasson. Gyengébb emésztéssel bírók a cukor nagyobb mérvű átalakítását nem is győzik, a miért is sok gyomor-sav fejlődik, minek aztán káros hatása is lehet. A méznek a testbe való felvételére a gyomor munkát nem végez.

Dr. Reclam, berlini orvosi tanácsos, Dr. Kröner, Dr. Hürtmann állítják, hogy a méznek nagy gyógyereje is van.

Csodálatos, hogy azon vidéken, hol sokkal silányabb mézet termelnek, sőt azt sokféleképp hamisítják is, a méz élvezete oly általános szegény és gazdagnál egyaránt, hogy az mellék- vagy utóétel gyanánt naponkint az asztalon van; sőt minden tisztességes vendéglőben a só, eczet stb. mellett a mézet is ott látjuk. Nálunk, hol egyéb jeles termelvény mellett, kitünő minőségű akáczmézzel bőven rendelkezünk, itt örülünk nagyon, ha ezt a minőségű mézet Németország és Szászország császári illetve királyi családjának egyes tagjai kitünőnek találják, de hogy magunk is fogyasszuk, olyan nincs, akkor már jobbnak tartjuk a cukrot, a műédességet. Teljesen hasonló az eset, ha a műbort jobbnak tartanók a természetesnél. Hadd rontsák gyermekeink tovább is gyomrukát, fogait a silány cukorral! Kik azonban gyermekeik egészségéért törődnek, azok ne sajnálják tőlük a mézet, még pedig a tiszta pergett mézet.

Minden iparkodó gazdának is oda kell törekednie, hogy családja részére elegendő mennyiségű mézet termeljen és családja jobb és egészségesebb táplálkozásához tehetsége szerint hozzájáruljon. A méhészet által kiadásait kevesbitené, jövedelmét pedig gyarapíthatná.

Az okszerű méhtenyésztés nagyon is könnyen beilleszthető a földmivelő gazdálkodásába; mert nagyobb befektetést nem kíván, a gazdálkodáshoz való időt a gazdától meg nem vonja s még a csekély méhészeti tennivalókat a gazdasági munkára már képtelen is könnyű módon végezheti.

Hogy a méh munkálkodásával az embernek csak hasznára van, az az előadottakból eléggé világos. Nem hallgathatom el azonban azon előítéletet, mintha a méh a szőlőkben a szőlő eredése alkalmával kárt tenne. Még az elfogultak sem állíthatják azt, hogy a méh bármiféle gyümölcsnek, vagy a szőlőbogyó héját megrágták, vagy kikezdték volna. Ezt nem állíthatja senki, mert nem is láthatta, hanem igenis kikezdik a gyümölcsöt és szőlőt is

a darázsok, melyek még a méhkaptárakba is bejárnak mézet lopni. A méhek aztán a darázsok által megtámadott szőlőbogyót látogatják, tehát csakis azt, a mi már ugyis veszendőbe megy. Mindez azonban oly csekélység, hogy napi szükségletökre sem elegendő; bebizonyítottam ezt akként, hogy közvetlen a szüret után, egy a szőlő közepén álló méhesnek kaptáraiból a lépeket egyenkint szét-szedtem s a mi méz volt pedig, elegendőt találtam, azt mind tavasz és nyáron gyűjthették, mert mind be is volt pecsételve, holott a késő őszi gyűjtés már csak pecsételenül, nyitottan marad. Egyébiránt minden szőlősgazda, ki azon téves nézetben volna, hogy a méhek szőlőjében kárt tesznek, igen könnyen segíthet képzelt baján, ha a darázsokat tavasszal pusztítja, midőn egy-egy darázs elpusztításával az egész kolónia tönkremegy. Czukrosviz üvegekbe téve, a darázsokat tönkre teszi és ekkor meg fog győződni, hogy a darázsok okozta kárt a méhekre fogta. Meg fog győződni még arról is, hogy a méhek még a szőlősgazdának is csak hasznára válnak.

Vidékünkön nem találtam községet, hol haszonnal méhészkedni nem lehetne; minden gazdának mindig van még annyi ideje, hogy méhészkedhessék is: mi az oka tehát, hogy annyian nem méhészkednek? Közönségesen reá sem gondolnak, hogy ebből is tisztességes jövedelmet nyerhetnének. Ez irányban tehát a buzdítás nagyon is helyén van és ideje volna, hogy a gazdák érdekeit intéző és ápoló testületek a méhtenyésztést is istápolhatnák.

Sokan szeretnének is méhészkedni és mindenféle okot említenek, csak az igazat nem, t. i. félnék e kis bogártól, illetve fulánkjától. Félni pedig éppen nem tulajdonságunk, ezt még ellenségünk sem foghatja ránk. Nincs is ok arra, hogy a méh fulánkjától annyira rettegjünk, hogy mint a háboruk historiája regéli, vitéz hadseregek is a méhek elől futásnak er.dtek. Még pedig azért nem kell félnünk a méhtől, mert okkal-móddal ki tudjuk kerülni a méh fulánkját, azaz jobban mondva, okos kezelés mellett nem ingerlődnék fel a méhek. Tudnunk kell ugyanis, hogy mint minden állat, a méh is mintegy hozzászokik a csendes, nyugodt bánásmódhoz és akárhányszor van alkalmunk valamely ügyesebb méhész kezelésén csodálkoznunk, ki bátran a méhek közé nyúl pusztá kézzel anélkül, hogy a méhek fegyverökkel élnének. Mint már említettem, a méhek féltékenyek vagyónukra, családjukra, de csak az esetben, ha ellen-

séget vélnek észrevenni. Ellenszenves pedig a méh előtt minden kellemetlen szag és bűz, különösen pedig a kutyára és lóra könnyen megharagusznak, vagy, ha lehelletünket reájok bocsátjuk. Szintúgy felingerlődnék, ha kaptáruk előtt vagy mellett gyors mozgásokat vesznek észre, vagy ha a méhes előtt állva, hozzá lévén szokva a rendes utjukhoz, véletlen belénk ütődnek és esetleg hajunkba verődnek. Ebből következik, hogy a méhes előtt ne áldogáljunk, utjukat el ne álljuk és ne hadonásszunk. Innen van az, hogy a méh csakhamar kiválasztja a legfélénkebbet, mert az folyton izeg-mozog s még a legjámborabb méhet is felharagitja. Ingerlékeny a méh többnyire nagy hőség idején, ha pl. zivatar van kitörőben. Miután azonban a legtöbb méhészkedési munka időhöz kötve nincs, hagyjuk a méheket békén, ha éppen ingerültek volnának. Csupán a kezdő használhatja a fejtődőt, de azt is csak addig, míg valamely jártasabb méhészről el nem tanulta a méhekkel való bánást. Minden méhész, még a legjártasabb is, igénybe veszi a méh ellenében a szokott és legjobban bevált csillapítószert, a füstöt. Szivarfüst vagy pipaszó mellett a legnehezebb munkálatokat elvégezhetjük, mert hébe-hóba egy kis dohányfüst úgy tartja féken a méhet, mint a gyepelő a szilaj csikót.

Megesik azonban, hogy a legügyesebb méhész is megszorít egy-egy méhet, a mely aztán akarata ellen is kénytelen fulánkját kiöltetni és szurni, de ez esetben nincs veszélyben az ember egészsége és élete; mert egyetlenegy méh szúrása veszedelmessé nem válhatik a kezdőre nézve sem, hiszen feje óva van és a kézen az csupán addig okoz némi daganatot, míg hozzá nem szokunk.

Nem szabad ugyanis a méhszúrás más rovarok csipésével összezavarnunk, melyek mint pl. a légycsipés, sokszor igen veszélyes lehet, mert megmérgezheti a vért, holott a méh fullánkjával csak ugyanazon hangyasav éri testünket, mint a mely a csalán érintése által az ismert égetést okozza.

Az ügyes és jártas méhész ellenében a méh fegyverét nem használja, de az nagyon is szükséges, hogy a méh családját és kincseit megvédhesse a tudatlan és telhetetlen ember ellen, mert különben rég elpusztult volna a föld színéről. Hiszen így is igen sok méhcsalád esik áldzatul az ember tudatlanságának, előítéletének és kapzsiságának.

Alig szünik meg a méh munkaideje, midőn a legnagyobb szorgalommal s fáradtsággal gyűjtött édes kincseit gondosan őrzi, nem hogy saját maga élvezze, hanem hogy családja, utódai élete biztosítva legyen; eljön az *értelmes* ember és a mit sem a legkedvezőtlenebb legelő, a legrosszabb időjárás s mindenféle ellenségek elpusztítani nem birtak, azt a kegyetlen öldöklő megteszi; tönkre teszi a méh csodás államát. És mit hozhat fel erre mentségül? Talán szüksége van a méh husára, bőrére? Korántsem, hogy hasonló példát mondjak, úgy jár el, mint az a gazda, ki tehenét agyonüti, hogy megfejhesse, vagy a gyümölcsfát kivágja, csakhogy gyümölcsét leszedhesse. Az élő méh, az együtt élő méhcsalád értéket képvisel még ősszel is, hiszen a méh felnevelésére szintén sok élelem fogy el s a gazda a tőkét minden haszon nélkül tönkre teszi. Az ilyen eljárás világos, hogy a gazda saját maga kárával jár és ezen évenkénti önkárosítást könnyen el lehetne kerülni, csak egy kis jóakaratra van szükség a méhészkedő gazda részéről.

Tapasztalhatjuk, hogy a méhészet a legkevesebb befektetéssel jár. Egy kisebb náddal, szalmával fedett méhes és néhány sajátfonta szalmakasz; ez minden, mert a méhcsaládot, illetve a rajt is többnyire az Isten adja, úgy találja a mezőn, nagy ritkán vásárolja. Az okszerű kezeléshez is az ilyen felszerelés mind igen jó és megfelelő, mert a méhek természetök szerint való gondozása nem a külsőségben áll. Bármily egyszerű is legyen a méhszin: megteszi feladatát, ha a méhkasokat vagy kaptárokat eső, nap nem éri. Az már aztán lényeges és fontos dolog, hogy a méhes úgy legyen felállítva, hogy a ki-bejáró méheket a hideg szél le ne verje. Nem a napsugár kedvéért állítjuk méheseinket keletnek, délnek; hanem azért, hogy legalább hátával adjon enyhet az északi és nyugoti kegyetlen szelek ellen.

Ki éppenséggel szalma kasokban akár méhészkedni, az okszerűen méhészkedhetik azokban is, csak csináljon a kasokhoz való olyas gyámolókat és toldásokat, a melyeket a kas tetejére lehessen felrakni. Még jobb azonban, ha a méhészgazda ilyes kaptárokat csinál, vagy hozat Kolozsvárról a fogháztól. (A kaptárt természetben bemutatjuk.) Egyszerűen fűzfa-vesszőből is csinálhat mindenki magának kaptárokat és ezekhez sem asztalos-szerszámra, sem valami nagy ügyességre szükség nincs, meg többé sem kerül-

nek a szalmakasnál. Mi hát a különbség a közönséges kas és kaptár között? Az a különbség, hogy a kasban lakó méhcsalád csinátbinját nehéz kitanulni és még nehezebb a netalán előforduló bajokon segíteni. A kaptárban azonban a lépek ilyen keretekbe, rá-mákba építvék s így a lépeket egyenként ki lehet szedegetni, visszarakni; az egész méhcsaládot kitelepitjük, ha bajban vannak, segíthetünk rajtuk; célunkat, a nagyobb hasznot könnyebben elérjük, mert ha a mézgyűjtésre jó az idő, módot nyújtunk, hogy a méhek gyűjthessenek is; ha gyűjtöttek, a felesleget kiszedhetjük s a család is továbbra élhet, elpusztitanunk sem kell. Ezt a kassal meg nem tehetjük.

Vajmi sokszor megesik, hogy a kasban a méhek henyélni kénytelenek, midőn éppen legjobb a gyűjtés és naponkint kilószámra gyarapodna mézkészletünk. Néha a kas sokat is rajzik, néha meg éppen semmit. Ezen gyakori bajokon a kaptárban könnyebben segíthetünk, mint a kasban.

Ha az ilyen méhészkedésben a gazda jártas nem is volna, ez nehézséget, akadályt nem okozhat, mivel mindenkinek, a ki a méhészetben útbaigazítást és tanítást kíván, azt az arra rendelt ministeri szakközeg díjtalanul a méhészetre beoktatja.

A józan okosság tanácsolja a törekvő gazdának, hogy ne hagyja hiába elveszni azt az értéket, a mi méhek nélkül a virágok millióiban kárba megy, semmivé válik.

Az estélyről.

A novb, 27-én tartott méhész estélyen, Prónay Albert tagtárs a rajzás körül tart szerzett tapasztalataiból felolvasást.

Az érdekes felolvasásból közöljük a következőket:

Mint tudjuk, a méhészetben kétféleképp szaporodnak a méhek, a természetes szabad rajzás és a műraj által; ez utóbbi képviselője a kaptár, az előbbié az ugynevezett parasztkas. Ezek előnyeit és hátrányait összehasonlítva egymással, már számtalanszor tárgyalták, így azt most mellőzöm. Mi a tulajdonképeni oka a rajzásnak? Ez a méh ösztönében fekszik, igyekezcván egy fajtát, a létért való küzdelemben fenntartani.

De már most lássuk a méhek rajzását, melynek mint mondtam a szalmakas, a képviselője. Mi az oka annak, hogy a kaptár

rokból oly nehezen rajzik a méh? Én szerintem először is az, hogy a kaptárok rendesen nagyobb ürtartalmuak; vagyis több idő kell arra, hogy megteljenek. Ez szokott többnyire, ha nem is mindig, a szülő oka lenni a rajzásnak. Mert bizony van rá eset, hogy a méh lak nincs még egészen tele és a rajzás mégis megindul. Tény az, hogy a rajzás nem mindig függ össze mereven a kaptár nagyságával, hanem sokkal inkább az anya petéző képességével, mikor is a költés terjedelme elérte a tető pontját. Miután ebben a tekintetben az anyák különbözők: így ez az időpont egyiknél hamarabb bekövetkezhet, mint a másiknál. Tény továbbá az, hogy az öreg anyával bíró törzsek jobban szeretnek rajzani, mint a fiatal anyások. A rajzással tehát a méhek nemcsak szaporodnak, hanem az anya cserét is végzik, mert az anyától függ a méh állam existenciája. Egy fiatal, életerős anya ezen célnak mindenestre jobban megfelel, mint egy kimerült, agg. A rajzás a költéstől függ; ennek a fejlődésnél a meleg a főtenyező, így, igen helyesen jegyzi meg Dr. Dzierzon, hogy a napsugarainak kitett kaptárok, méh lakok inkább a rajzásra; az árnyékban lévők inkább a mézelésre szolgálnak. A második főoka a kaptárok ritka rajzásának az építmény szakgatott volta. Így van ez az egyleti kaptárokból; de a Neiszer félében is. Neiszer azt mondja: kaptárában a méh rajzásra bírható, ha a választó deszkát kidobjuk. Ez azonban tapasztalatom szerint, nem elég. Így a 2 keretsor közt oly nagy a hézag, hogy az anya vajmi nehezen jön le az alsó keretsorra, tehát a 2 keretsort lehető közel kell egymáshoz hozni; azaz az alsó keretsort a választó deszka felső vágányába tolni. Voltak egy időben országos egyleti kaptárim is. Itt azonban a rajzást nemcsak az építmény nem egyöntetősége és a választó deszka, hanem a 3 keretsor lécei, szögei is akadályozták. A kirajzani készülő anya mindezekről megijed. Ha egy öreg anyát az első rajnál a legcsekélyebb kopogtatás, rázás, visszatartja a rajzástól; mennyivel inkább ezek a dolgok, melyek egyenkint magukban is felérnek a kopogtatással. A rajzás akadályául szolgál továbbá az is, hogy a lépépipítmény úgy az országos egyleti kaptárokból, mint a Neiszer-félében egészen más irányban fekszik, mint a szalmakasokban. De ezen dologban az is szerepet játszik, hogy a meleg a szalmakasokban hamarabb felfokozódik, mint, kivált a dupla falu kaptárokból; végül pedig, még általa-

ban az ingó szerkezetű méhlik az ember kezébe játsza az egész méhállamot és vele együtt, nagyon természetesen, a heréket és a herefiasítást. Ezt a modern méhészek mesterségesen megcsökken-
tik, nagyon helyesen. De annyival helytelenebb, ha azt a kaptárból teljesen kiküszöbölik. Természetes, szabadrajzás, hereköltés, herek nélkül nem képzelhető. Ennyit általában, most már a tárgyat rész-
letezem. Minden törzs már korán tavasszal a rajzásra gondol. Azt mondják, a természetes rajzásra a száraz év alkalmas. No de ezen tétellel az idén ugyan megjártam. Volt májusban annyi de annyi esőnk, a napvilágot alig láhattuk; de azért raj volt bőven. Volt olyan első rajom, mely az esőtől vizes fára telepedett le. Volt délutáni első rajom is. Volt olyan első rajom, mely a termékeny anya mellett 4 fiatal terméketlen anyával jött ki. Tehát ebben a dologban igaza van dr. Ambrózynak. Az ilyen első rajoknál gyakran megcsik az, hogy az illető anyatörzs nem rajzik többet és hogy az ilyen raj rendszeren igen nagy. Mi ennek az oka? Az hogy az első raj együtt jött ki a másodikkal; miután az előraj kijövetelében valami ok miatt néhány napot késett. Megcsik gyakran az is a rajzásnál, hogy úgy az első raj, mint az utóraj, néha visszamegy az anyatörzshez. Az ilyen első raj 3—4-ed napra rendszeren újra kijön; nem úgy a másodraj. Ez, tapasztalatom szerint nem jön ki többé; hihetőleg azért, mert a méheknek a fiatal, erős anya jobban megfelel, mint az ő reg. Ez az említett első rajom is vissza ment egyszer, ki is jött újra; de nem harmad negyed, hanem csak 9-ed napra. Ez az első rajom olyan kaptárból jött ki melyben csak 1 sorban 10 nagy keret volt, egyik fennebb mondott tétellem igazolására. Volt egy másod rajom, melyre az anyák egyáltalában nem tütültek. De a legkülönösebb eset az volt, hogy több törzsem egy nap 2-szer rajzott; persze mind utóraj volt. Volt olyan törzsem is, melyben egy anya tütülni kezdett, ezt azonban a méhek rövidesen levágták és a raj szépen bennrekedt. Volt egy olyan esztendőm, mikor minden első rajom délután jött ki, persze délig sohasem volt a rajzásra alkalmas idő. Délelőtti másodrajt is kaptam már gyakran. Volt olyan másodrajom, melyre az anyák nem 4, hanem 7 napig tütültek. Volt olyan törzsem is, melyre, anyaházak befedettek lévén, Neiszer György azt mondta, minden órában várhatom a rajt belőle. De bezzeg majd 1 hét telt el, mig

vége csakugyan kirajzott. Láttam olyan elsőrajt, melynek kijöve-tele előtt here nem volt látható, volt azonban érett herefiasítása, igazolásául annak, a mit Dzierzon mond: a rajzáshoz nem mindig és okvetlen kell teljesen kifejlett here; elég arra néha az érett herefiasítás is. Délelőtti here járás rajzást von maga után; de bizony nálam volt tavaly egy eset, mikor a herék délelőtt 4 hétig jártak künn és bizony a raj mégsem jött ki. Láttam olyan elsőrajt is, mely oly nagy szélben jött ki, hogy a szél a kalapot a fejemről lefujta és ugyancsak fogodznom kellett a méhes karfájába, hogy ki ne dobjon. Láttam az igaz, csak egyszer, egy elsőrajt szakadó esőben kijönni. 1895-ben június 6-án egy igen jó méhészt évben, egy szokott raj kastélyunk magas, mint egy 20 méteres kéményébe tilt bele. A legkülönösebb ez esetben az, hogy a kémény orósen piszkos kormos volt. Tehát az a tétel sem áll feltétlenül, hogy a méh csak a tiszta helyet szereti. Mindezen esetek kivételek, még pedig szerintem igen csattanósak és eléggé gyakoriak a rajzási szabályok alól. Mások azt hiszem, még egyebet is tapasztalhattak. Tizennégy évi tapasztalataim eredménye ez. Conclúsióim ezek; méhészkedni, csupán könyvből nem lehet. A régi rajzási szabályok elvetendőek, helyökbe újakat, megfelelőbbeket kell tenni; mert a fent elmondott esetek meglehetősen gyakoriak. Hogy ezeknek mi az oka? Én az időjárást tartom. Hasztalan minden »Az Ur Isten a fő gazda« és »Hiábavaló az ember fáradozása, ha nincs rajta Isten áldása«. Az emberi művészet sokat, de mindent nem képes megtenni. A méhek kivált az első rajok, az időjárásban válogatósak, ez tény, de ha egyszer nagyon a körmére égett, kijön az az első raj még a rossz időben is. Ezt tapasztaltam; ez hitem, meggyőződés. Mindezek a dolgok a méhek nagy alkalmazkodási képességén alapulnak. Mindezt méhésztársaim okulására hoztam fel, a Szent-Irás ama szavait tartva: A gyertyát nem azért gyújtjuk meg, hogy a véka alá rejtjük.

Prónay Albert.

Szemle.

† A francia méhészeknek nagy gyásza van. A franczié modern méhészet atyja — mint honfitársai nevezték — Georges de Layens október 23-án meghalt Nizzában, 68 éves korában.

De Layens régi nemes család sarja volt. Kezdetben mechanikát tanult. 1862. Luxemburgban a gyümölcsészeti, méhészeti tanulmányot hallgatta. 1860-as évek vége felé szerkesztette régi kertes kaptárok tanulmányozása alapján a nevét viselő kaptárt, mely Franciaországban nemzeti kaptár lett.

Számos kitűző méhészeti munkát írt. Két legkiválóbb és legnagyobb munkája: *Le Bucher illustré*. (A méhes képekben) rajzok és művészi kivitelű phototypiák albuma. *Traité complete d'Apiculture* (A méhészet teljes kézikönyve), Ez utóbbi munkáját a francziák mintakönyvnek tartják. Írt számos floristikai muukát is. — (*L'Apiculture*. Paris. 1897. Nr. 11.)

= Nemzetközi kiállítás 1900-ban. Már most kezdenek készülni a francia méhészek a kiállításra, melyet a chicagóinál is nagyobbak — legalább költségesebb lesz — őhajtanak.

Október 20-iki gyűlésen a központi méhészeti és rovtartani egyesület bizottságot küldött ki, mely a méhészeti kiállítás kérdését tanulmányozza s a kiállítás érdekében propagandát csináljon a francia és külföldi méhészek körében. (U. o)

|| A francziáknai a mézbor (Hydromel) kérdrse igen nagy szerepet játszik. A kérdést számos kiváló vegyész és gazdasz tanulmányozza, azonkívül egész sora a jó gyakorlati mézbor készítőknék, kik eredményeiket rendszeren közlik az *Apiculteure*-ben. Ujabban is Dr. E. Kaysertől (a nemzeti gazdaszati intézet erjesztési laboratoriumának igazgatójától) és E. Boulanger agronommérnöktől egy kis füzetet kitevő értekezés jelent meg a párisi *Apiculteure*-ben »A Hydromel (mézbor) természetes erjedése« czimen. A francia országos gazdas. egylet diszoklevéllel tüntette ki a munkát.

A munka igen lelkiismeretes s minden oldalról igyekszik a kérdést lehetőleg megvilágítani. Nagy terjedelme s tartalma természeténél fogva kivonatot, magától értetőleg, nem hozhatunk belőle. Azért emlitjük e helyen föl, hogy lássák a magyar méhészek, hogy külföldön mily nagy erővel dolgoznak a méhészeti termékek értékesítésén (s így természeteten a műméhészet emelésén). Milyen hasznos volna, ha e téren egyik-másik kiváló méhésztársunk közölné tapasztalatait úgy, mint ezt a külföldiek teszik, kik bizony nem rejtik véka alá tapasztalataikat (U. o.)

△ Vajjon rossz izzt ad-e a lépesméznek a kénezés?

Nem, főleg akkor nem, ha le van pecsételve. Mielőtt beadnók a méheknek, 2—3 napig szabad levegőn jól ki kell szellőztetni, akkor aztán a méhek minden ellenkezés nélkül elfogadják s felhasználják a mézet.

Az amerikaiak összes eladásra küldendő keretes mézőket kénnel füstölik meg azért, hogy a viaszmosly ellen biztosítsák. (A Guide de l'Apiculteur de A. J. Cook, 13-me ed. pi 292 et 326.) Ez az egy tény elegendő annak bebizonyítására, hogy a kénezés nem árt a méznek.

)Revue internationale d'Apiculture 1897. Nr. 9.)

□ A méh-méreg egy új ellenszere — ha beválik. Dr. Verbrughentól a Revue internationale ez idei 9-ik száma a következő tanácsot közli: a méhszurásból a fullánkot gyorsan el kell távolítani s megnedvesíteni. Azután felmangansavas káliummal bedörzsölni. A felmangansavas kalium (Kalium hypermanganicum) gyöngöe oldata élenyítő (oxydáló), szagtalanító; gyöngén összehúzó izü; töményen edző hatású. Verbrughen ugyanis fölteszi, hogy a levegőből streptococcus, staphilococcus stb. csirái is hatolhatnak be szurás alkalmával a sebbe s ezek okozzák a nagymérvü gyladásokat. Szerinte ezért volna oly különböző a méhszurás hatása. A felmangansavas kalium ezeket elpusztítja, ha a sebbe bejuthat, ha nem, akkor a seb felületét desinficiálja. Annyi kellemetlenség jár a használatával, hogy a bőr utána megsárgul, megbarnul. De alkénsavas natnium oldatával (Natrium hyposulfit) megmosva, azonnal eltünik. (Nem valószínű azonban, hogy ez az orvosság is többet használjon, mint a többi ellenszerek, azon ismereteink után, melyek a méhméreg vegyi összetételére vonatkoznak s a melyeket lapunk egy korábbi számában részletesen ismertettünk. Ref.)

⊙ Azt írja egy méhészt Californiából, hogy ő a propolist meggyüjti és ha rajat akar belakolni, akkor közetlenül a belakolás előtt néhány pillanattal jó erősen bedörzsöli a kaptár belsejét; ily módon évek óta egyetlen rajat sem vesztett el. A Gleanings szerkesztője erre megjegyzi, hogy a propolis valószínűleg ad némi otthonias szagot a kaptárnak, eltekintve ettől azonban a propolissal való bedörzsölés csak annyit használ, mint a holdvilág. (Gleanings in Bee-Culture. 97. Nr. 20.)

+ P. A. Sioli azt mondja, hogy szerinte az anyának nagy

befolyása van a munkások természetére és modorára Volt egy család barna méhe, mely különösen lusta lett. Anyanevelőt csinált belőlök s olasz anyát adott be nekik. Ennek az anyanevelőnek a népe azonnal jóindulatvá és szorgalmassá vált. Sokkal jellemzőbb esete is volt. Egy család anyját azért ölte meg, mert a méhek rendkívül indulatosak voltak. Az új anya beadása után nemsokára teljesen megváltozott a méhek temperamentuma és pedig oly rövid idő alatt, hogy az öreg méhek nem halhattak el (A szerkesztő a következő megjegyzést fűzi hozzá. Ez a kérdés néhány évvel ezelőtt behatóan meg volt vitatva s az általános verdikt az volt, hogy az anya csendesítőleg hat a munkásokra. (Gleanings. 1897. Nr. 20.)

* * Tudnak-e szint megkülönböztetni a méhek? Czélszerű-e a kaptárokat különböző színre festeni?

A. E. Frussler a Gleanings 1897. Nr. 20 számában a következő kísérletét írja le. Pavillont épített s a déli oldalon kezdve 6 lányit vönös, 6 lányit fehér, 6 lányit feketére, 6 lányit végül sárgára festett, ezzel az épület közepéhez ért. Most a szinezést újra kezdette, míg az északi oldalon a végéhez ért. Az északi oldalon minden színmezőbe 3 családot tett. Mikor a méhek kezdetek kijárni, számos méhet látott a déli oldal méhmenőkéinél röpködni, de különösen sokat a fehér szín előtt. A mily mértékben szaporodtak a méhek az északi oldalon, oly mértékben gyarapodott a déli oldal üres oldalára visszatérők száma is. Egy reggel hirtelen eső tömegesen kergette haza a méheket. A déli oldal fehér mezőjében tömegesen lepték el a röpdeszkat himporral terhelt méhek s nagy tömegben röpködtek körülette, míg az üres oldal többi színei előtt távolról sem volt annyi. Nemde elég jó bizonyíték ez a méhek erős színérzéke mellett? A fehért természetesen azért választották többen, mert messzire ellátszó föltűnő szín. A két fehér oldala a pavillonnak 24 lányira van egymástól, egyik a pavillon végén, a másik a közepe táján.

√ Észk-Amerikából egy új méhellenségről, egy solyomféléről jött az előleges értesítés a Gleanings 1897. 20-ik számában. Mivel a megfigyelő nem szakember, a madár tudományos nevét még nem közölhette. Este felé keresi föl a méheseket s a hazatérő méheket fogdossa el. Egész sötétig vadászván rájuk. Hogy ez a ki-

sebb fajta solyomféle madár csakugyan »méhészkedik«, azt a bonczolásakor a begyében telált nagyobb mennyiségű méhhulla bizonyítja. Az eset azért érdekes, mert az új méhellenség a ragadazó madarak közül való.

† Amerikában, hol igen nagy a méz (lépes és pergetett) fogyasztása, sok a termelő, a versen is igen nagy. A keretes méz előállításában minden módot megpróbálnak »fancy« azaz tökéletes minőségű keretes méz előállítására. Mintegy éve egy Danzenbaker nevű méhész több kiállításon nyert első díjat keretes mézeivel, mert nemcsak a lépesméz volt kitűnő minőségű, hanem a keretek is teljesen tiszták voltak, bár a kaparó késnek semmi nyoma sem volt rajtuk. Ő ezt a jó eredményt a paraffin papír használatának tulajdonította.

F. L. Thomson ez irányban tett kísérleteiről a következőkben számol be.

Azt állították, hogy a paraffinpapírral bevont keretek teljesen mentek a propolistól. Thomson az előírás szerint vonta be kereteit paraffinpapírral. A korai évadban egészen jól megfelelt, jóllehet a keretek legalább két felső végükön mégis be voltak kenve. Később azonban a papír toldásainál, repedéseinél ép úgy berakták propolissal, mint egyebütt. Azt gondolja tehát, hogy a paraffinpapírnak egyéb eszközzel való kombinálása útján jutottak azokhoz a szép keretes mézekhez és hogy ezek az egyéb dolgok sokkal hatalmasabbak voltak a paraffinpapírnál.

⊙ A milánói »Apicoltore« 1897. évi 10-ik számában olvassuk: A pfalzi Bienenzeitung szerkesztője számos kísérlet után, hogy a Braula coecat, mely annyira alkalmatlan vendég, s némelykor oly nagyszámban lepi meg, főleg az anyaméhet, hogy feladatának teljesítésében is akadályozza, legbiztosabban naphtalinnal lehet elpusztítani.

Egy sörös pohárban kevés naphtalint téve be a kaptárba, a Braulák 20—30 percz múlva nyugtalanokká lesznek, elhagyják a méheket s éhen halnak a kaptár fenekén. Később vastag papírra hintett kevés naphtalint s úgy tette be a kérdéses családhoz, gondolván, hogy egy óra lefolyása alatt az összes Braulák el lesznek pusztulva, e helyett azonban csak kettőt talált a papíron. Ugy látszik, a naph-talingőzők ilyen hígított állapotban nagyon lassan hatnak. Azonban

naponként több és több hullott le s 14 nap múlva a papirok tele voltak hintve Braulával, az anyaméh és a munkások megszabdultak.

+ Franciaországban újabban mézzel készült csokoládét hoztak forgalomba. Az egyetlen gyár Hautmont (Nord departm.-ban) hetenként 1400 klg.-ot gyártott állítólag s még se győzött eleget tenni a megrendeléseknek. A clerikalis Revue écectique gyanuba fogta, hogy nem valódi mézgyártmány s David abbé a megrendelt mintát megelemezette Gembloux-i állami agronomiai állomáson s kitünt, hogy egy kilogrammjában a híres mézcsokoládénak van 500 gramm cacao, 430 gramm répacukor és 70 gr. méz. Ebből az alkalomból régi jó olasz szokás szerint egy kis ártatlan tréfát mond el Rauschenfeld az Apicoltore szerkesztője.

Ismeretes dolog — mondja — hogy a tisztelendő urak minden időben kitűnő izléssel bírtak s nem egy könnyen lehetett őket izlés dolgában rászedni. Egyszer az Assisi Szt Ferencz rendjébe tartozó két militaus rendtag ivás után azzal az impressióval váltak el, hogy az egyik a sörnek vas-ízét érezte, a másik meg pergament-ízét. Az oka pedig az volt ezen kétféle íznek, 'mint a rend könyvtárában eszközölt fáradságos kutatások kiderítették hogy régmúlt időkben egy pinczemester—testvér, børszija kötött kulcsot ejtett a Rajnába, melynek vizét a siestáknál használt sör készítéséhez használták századok múltán. Ez csak elég finom izlés! Az elmondottak igazságáért különben a felelősség Ritterhaus német poétát illeti. (L'Apicoltore, Milano, 1897. No. 10.)

Meghívás közgyűlésre.

Az erdélyrészi méhészegylet 1898 január 30-án d. u. 3 órakor rendes közgyűlést tart az erdélyi gazdasági egylet üléstermében (Belközép-utca gr. Mikó-ház), melyre a t. tagok tisztelettel meghívotnak.

A közgyűlés tárgyai:

1. Elnöki megnyitó.
2. Titkári jelentés a választmány évi munkásságáról.
3. Jelentés a Sötér Kálmán »Méh és Világa« című munkája első kötete kiadásáról.
4. Pénztárnoki jelentés.

5. Pénztárvizsgáló bizottság jelentése.

6. Az 1898. évi költségvetés.

7. Indítványok.

Br. Jósika Gábor,
elnök.

Wieder József,
főtítár.

Vegyesek.

— *A t. tagtársakhoz.* Felkérjük a tagsági díjjal hátralékos t. tagokat, hogy az esedékes tagdíjakat az év végén sziveskedjenek Egyletünk pénztárnokához (Biró Gyula, lakik Kolozsvárt, Nagy-utca 44. szám) mulhatlanul megfizetni, mert a ki ebben az évben a hátralékát ki nem egyenliti, januártól fogva a lapot nem küldjük. Önként következik, hogy a tagsági díj fizetési kötelezettség az alapszabályokban irt idő lejártáig tart.

— *Az erdélyrészi méhészegylet monografiáját* lapunk jelen szá mával megküldjük t. tagjainknak, avval a szives kéréssel, hogy sziveskedjenek egyletünk működését minél szélesebb körben ismer tetni. Ez alkalommal az első fejezet kiegészítéséül felemlitjük, hogy *Bálint* Sánzor dr. 1893 ban megválasztott könyvtárnok érdeme, hogy az egylet könyvtára mintaszerűen rendeztetett. Mint elévülhetlen ér demét emlitjük föl, hogy megírta jeles munkáját: »A méh természet rajzá«-t és azt egyletünknek adományozta; végül elismerés illeti meg számos, kiválóan érdekes felolvasásaiért, melyekkel estélyein ket éveken át oly élvezetessé tette, nemkülönben a méhészeti irodalom terén kifejtett szakadatlan munkásságért, melylyel lapunk tartalmát gazdagította. Sajnáljuk, hogy monográfiánkból mindez kimaradt, a minek nem mi vagyunk okai, hanem annak a figyel metlenségnek tulajdonítjuk, hogy a dolgozat kefelenyomata nem küldetett meg a szerkesztőnek, így sem ezt a hézagot nem pótol hatta, sem a számos sajtóhiba kijavításáról nem gondoskodhatott.

— *A méhek veremben telelése* előnyeit a »Die Deutsche Theorie und Praxis« a következő hat pontban emliti föl: 1. kevés fogyaszt-

tás. Átlag $3\frac{1}{2}$ font kasonként. 2. Kevés halározás. 3. A kitételnél rohamos tisztulási kiröpülés, s utána a család élénk. 4. Bő fiasítás, sokkal bővebb, mint a szabadban teletésnél. 5. Vérhas nem lép föl. 6. A lépek nem penészednek, kivéven, ha a verem nedves.

— *A budapesti kereskedelmi muzeum városligeti állandó kiállítását* ajánljuk a méhésztársak szives figyelmébe. Ott a méhészeti terményeket is szivesen elfogadják s a ki oda kiállít, bár mintákat, közvetlenül összeköttetésbe jöhet a vásárlókkal. Tájékoztatásul felemlítjük, hogy a keresk. muzeum tagja lehet minden termelő, a ki 10 frt tagdíjat fizet, mely összegért az intézet részéről nyújtandó minden előnyben részesül, u. m. az intézet műtárának, kiállításának ingyenes látogatása, árjegyzékei, katalógusainak ingyenes letéteményezése, a melyek terjesztéséről az igazgatóság gongoskodik, a központi hivatal, tudakozó iroda és könyvtár igénybevétele, szakközlöny díjtalan megküldése, az állandó kiállításon 1 □ meter terület díjtalan átengedése.

— *A méz mint selyemtisztító anyag.* 60 gramm méz, 60 gramm fekete szappan, 90 gramm spiritus jól összevegyítve. Ezzel, szivacs segítségével jól be kell kenni a tisztítandó szövetet és kimosás után erősen hevített vasalóval lesimitni. (O. c. Bienen Ztg.)

— *Gyíkok a méhes körül.* A legutóbbi méhészesztélyen a méhek ellenségei felett is eszmecsere fejlődött ki s ennek folyamán Dr. Bálint Sándor egy méhész közlése nyomán mint tapasztalati tényt említette fel, hogy a gyík, ha a méhkas mellé lopózhat, egymásután 25—30 méhet is elkapdos, de mindig a mezőről hazatérő és nem a kiröpülő méhet fogja el. Felemlítette azt is, hogy a méhek fulánkja a hullóknak nem árt,

Tartalom: Olvasóinkhoz *Bodor László*. — A méhészeti szakoktatás kérdéséhez. *Simay L. Tivadár*. — A méhek téli nyugaima. *Sötér Kálmán* — A méhek betegségeiről. *Bálint Sándor dr.* — Öngyilkos méhcsalád *Vall János* — A méhészeti barátaihoz, *Philisus* — Az estélyről, *Prónay Albert*. — Szemle. — Meghívó közgyűlésre. — Vegyesek.

Szerkesztésért felelős: **Bodor László**.
